

Toinen sukupolvi Suomessa – yleisiä näkymiä tuoreesta tutkimuksesta

Lotta Haikkola

Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto

[lotta.haikkola](mailto:lotta.haikkola@helsinki.fi) helsinki.fi

Muuttoliike ja sukupolvet

- Suomi ja globalisaatio
- Avautuminen: muuttoliike sekä Suomesta että Suomeen
- Väestön liikkeiden sukupolvistuminen

- Muuttoliikkeen sukupolvet
  - 1. sukupolvi/maahanmuuttajat: ulkomailla syntyneet
  - 2. sukupolvi: maassa syntyneet, kaksi maahanmuuttajavanhempaa
  - ”2,5-sukupolvi” : toinen vanhempi maahanmuuttaja = monikulttuuriset avioliitot

Toisen sukupolven mahdollisuudet

- Eri sukupolvilla erilaisia kotoutumiseen tai yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyviä ongelmia ja vahvuuksia
- Alle 18-vuotiaana muuttanut 1. sukupolvi = välisukupolvet: kielitaito, koulutuskysymykset, erityishuomion tarve?
- Toisen sukupolven menestys testaa kotouttamispolitiikan onnistumisen kokonaisuudessaan

Toinen sukupolvi Suomessa

- Noin 5000 lasta vuodessa yhdelle tai kahdelle maahanmuuttajavanhemmalle
- Vuodesta 1990 noin 8 prosentilla syntyneistä lapsista vähintään yksi maahanmuuttajavanhempi
- Määrät, vuosi 2007:
  - Toinen sukupolvi: 40 000 henkeä
  - 2,5 sukupolvi: 80 000 henkeä

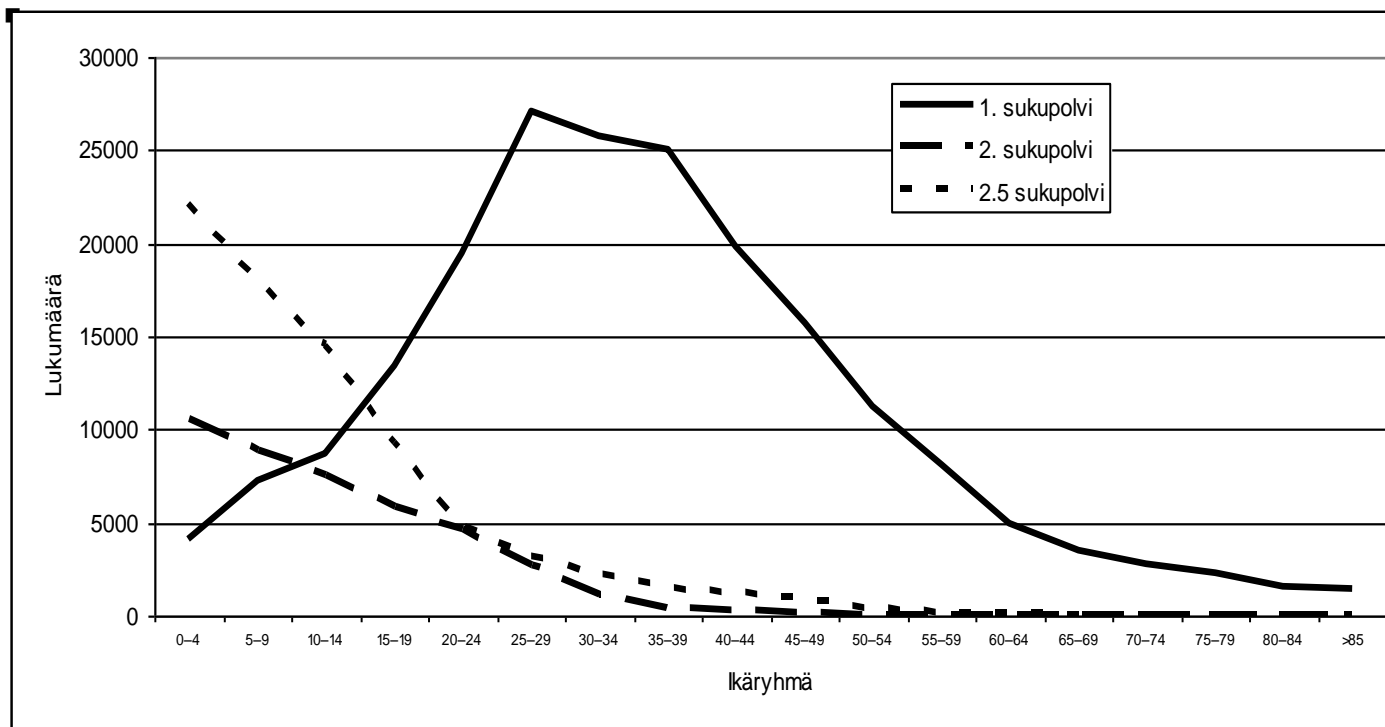
Toinen sukupolvi Suomessa (2)

- 2 ja 2,5 sukupolvet hyvin nuoria
  - 60-80 % alle 25-vuotiaita
  - lisäksi alle 18-v muuttaneet

Sukupolvien ikäjakauma, vuosi 2007

Sukupolvien 1, 2 ja 2,5 ikäjakauma joulukuussa 2007. Lähde: Tilastokeskus/Väänänen ym. 2009, 15

Keskeiset kysymykset nyt: perhe ja koulu, tulevaisuus: työllistyminen

---

- Keskeiset kysymykset
- 2010-luvun alku:
  - Perheiden hyvinvointi
  - Päivähoito
  - Peruskouluun ja toisen asteen koulutukseen liittyvät kysymykset
  - Kaverisuhteet, sosiaaliset verkostot, ryhmäidentiteetit
- 2010-luvun loppu:
  - Työllistyminen
  - Perheellistyminen

Mitä tiedämme toisesta sukupolvesta?

- Koulutus ja perhe
- Kielipolitiikka ja kielivalinnat
- Ryhmäsuhteet, identiteetit ja rasismi

Koulutus ja perhe

- Peruskoulu
  - Keskiarvot alemmat kuin valtaväestön pojilla

Koulutus ja perhe (2)

- Siirtymä toiselle asteelle
- Kaksi suuntaa:
  - A) Koulupudokkuus suurempaa kuin valtaväestöllä (n. 18 % vs. 6 %)
  - B) Kunnianhimo ja korkeat tavoitteet (lukio vs. ammatillinen)
  - Perheiden halu + valmiudet taistella sosiaalisen nousun puolesta
- Näkyvissä ammatillisen koulutuksen välttämistä (tietyt etniset ryhmät)

Mitä taustalla?

- Perheiden asema vaikuttaa, ei etninen/kulttuuritausta
- Tukemalla perheitä tuetaan toista sukupolvea
- Vanhempien kiinnittyminen työmarkkinoille
- **Hyvinvoivat perheet**
→ **hyvinvoiva ja menestyvä toinen sukupolvi**

TIES-tutkimushanke (laaja eurooppalainen vertaileva tutkimus)

- The Integration of the European Second Generation (TIES)
<http://www.tiesproject.eu/index.php?lang=en>
- Vertaileva tutkimushanke
- 8 maata, 15 kaupunkia
- Turkki, Marokko ja entinen Jugoslavia
- Lähteet:
  - Crul & Vermeulen (2007) The Second Generation in Europe. International Migration Review 37:4, s. 965-986
  - Crul Maurice: What is the best national integration context? Luento 19.10.2010, CEREN, Helsinki

Educational position of 2nd generation Turks

(Lähde: Crul, Maurice, luento 19.10.2010)

	Lower Secondary (at the most) (No High School)	Upper Secondary or Apprenticeship (High School)	Colleges and Universities
Germany	33.1%	61.9%	5.0%
Austria	32.3%	52.5%	15.2%
Switzerland	11.3%	71.5%	17.2%
Netherlands	25.9%	47.2%	26.9%
Belgium	34.1%	48.4%	17.5%
Sweden	9.0%	61.8%	29.2%
France	16.1%	47.5%	36.4%

Saksa ja Ranska: koulutusvalintojen taustat

▪ Saksa

- myöhäinen koulunaloitusikä, saksanopetus jää vanhemmille
- vähän tunteja koulussa
- aikainen valinta ammatillisen ja lukion välillä
- ohjaa (pakottaa?) ammatilliselle polulle: työharjoittelu/oppisopimus (apprenticeship)

▪ Ranska

- aikainen koulunaloitus, ranskanopetus koulussa
- paljon tunteja koulussa
- myöhäinen valinta ammatillisen ja lukion välillä
- Lähes automaattinen siirtymä lukioon

Saksa ja Ranska: työmarkkinasiirtymät

- **Kuva muuttuu**
- Saksa: oppisopimuslinjalta parempi pääsy työmarkkinoille, on näyttöjä ja työkokemusta
- Ranska: korkea nuorisotyöttömyys ylipäätään, yliopistotutkinnolla kova kilpailu → vaikea pääsy työmarkkinoille

Miltä tilanne näyttää Suomessa?

- Siirtymä työmarkkinoille 2010-2020 -lukujen taitteen keskeinen kysymys
- Ranskan polku? Tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä, paljon vaihtoehtoja
- Mitä käy siirtymisessä työmarkkinoille?
- Pystyykö/haluaako/osaako työmarkkinat rekrytoida toisen sukupolven?

Kielipolitiikka ja kielivalinnat

- Monikielisyyden tunnustaminen ja tunnistaminen
- Kummankin kielen tukeminen
- Ei ihmisoikeusnäkökulma, vaan koulutuksellinen näkökulma: oman äidinkielen tukeminen laajentaa kansallista kielivarantoa
- Tutkimus osoittaa, että äidinkielen/ensimmäiseksi opitun kielen opetus tukee muutakin oppimista
- Opetus jää usein perheille, perheitä on tuettava

Kielipolitiikka ja kielivalinnat (2)

- Äidinkielen tuki ei vie resursseja toisen kielen oppimisesta
- Lapset pystyvät omaksumaan monta kieltä
- Varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja toiselle asteelle resursseja sekä äidinkielen että suomen ja ruotsin opetukseen (myös suomi tai ruotsi toisena kielenä)

Ryhmäsuhteet, identiteetit ja rasismi

- Maailmaa hahmotetaan jaottelamalla sitä meihin ja muihin → millaisiksi nämä jaottelut ovat kehityksessä toisen sukupolven ja heidän valtaväestön ikätovereiden keskuudessa?
- Miten tunne yhdenvertaisuudesta voisi syntyä vertaissuhteissa?
- Leimaaminen ja syrjintä hyvin haavoittavia
  - Kaventavat itsensä määrittelemisen mahdollisuuksia

Ryhmäsuhteet ja identiteetit

- Leimaaminen ei-suomalaiseksi → ei mahdollisuutta ”suomalaiseksi” → erottautuminen
- Mahdollisia ryhmäidentiteettejä:
  - A) Etnisen identiteetin korostamiseen
  - B) ”Ulkomaalaisen” identiteetti → kaikkia maahanmuuttajataustaisia yhdistävä ryhmäidentiteetti
  - C) Kosmopoliittisuus → erilaisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen
- Yhteistä kaikille: suomalaisuuden määrittäminen negatiivisesti

Syrjintä ja rasismi

- Rasismia ja syrjintää on vaikea tunnistaa (erit. aikuisten)
- Selkeät, aktiiviset teot, joilla motiivi (skinit) vs. ”arjen rasismi”, nimittely, ulossulkeminen tulkitaan rasismiksi, muu kiusaaminen ei
- Tarvitaan koulutusta ja ohjausta kiusaamisen ja rasismin tunnistamiseen ja erittelyyn

Verkostot

▪ Suhteet valtaväestön nuoriin:

- Instrumentaalinen: syntykö kaverisuhteita → pääsy valtaväestön verkostoihin
- Symbolinen: yhteisiä kokemuksia, joille perustaa uusi ajatus ”meistä”?
- Syntykö mahdollisuuksia yhteiseen kansalliseen identiteettiin tai muuhun yhtenkuuluvuuteen?

Yhteenveto

- Perheiden tukeminen auttaa toista sukupolvea
- Nyt koulutuskysymykset ja toisen asteen koulutus, (lähi)tulevaisuudessa työmarkkinoille siirtyminen
- Toinen sukupolvi testaa kotoutumispolitiikan onnistumisen
- Miten yhteiskunta/valtaväestö vastaa toisen sukupolven kunnianhimoon ja haluun tulla kohdelluksi tasavertaisesti?